

1. Czy dla odbiorcy z Państwa kręgu językowego i kulturowego literatura polska wyróżnia się jakimiś cechami odrębnymi?

Na odbiór dzieł literatury polskiej w Belgii frankofońskiej wpływają różne czynniki. W przeciwieństwie do krajów sąsiadujących z Polską, jak Niemcy czy kraje słowiańskie, w których literatura polska cieszy się niemałym zainteresowaniem, w Belgii nie znajdziemy dziś wielu odbiorców literatury polskiej. Nie jest to jednakże specyfika polskiej literatury – w dzisiejszych czasach najwięcej książek przetłumaczonych na język francuski należy do obszaru anglosaskiego, natomiast nawet literatury bliskie francuskojęzycznemu obszarowi kulturowemu, takie jak hiszpańska czy włoska, są w mniejszym stopniu obecne na rynku książek niż dawniej.

W Belgii znajomość autorów polskich – i uwaga ta zdaje się także ważna dla recepcji literatury polskiej we Francji – jest o tyle ograniczona, że przeciętny czytelnik, nie interesujący się kulturą czy literaturą słowiańską, często nie potrafi odróżnić pisarza polskiego, czeskiego czy węgierskiego. Literatura polska jest najczęściej postrzegana przez francuskojęzycznego czytelnika jako literatura słowiańska, a nie specyficznie polska. Niewielu Belgów mogłoby niestety wymienić chociażby dwóch polskich autorów. Pod tym względem polskie kino jest lepiej znane, gdyż nierzadko spotyka się belgijskich znawców kina polskiego, którzy mają swojego ulubionego polskiego reżysera. Należy więc zacząć od obserwacji: czytelnik polskiej literatury w Belgii należy do pewnej niszy; niemniej jednak, o ile nie można niestety mówić o masowym odbiorze literatury polskiej, o tyle istnieje rzeczywiście belgijskie grono czytelników zainteresowanych literaturą polską.

Recepcja literatury polskiej w Belgii jest w dużej mierze skutkiem różnych inicjatyw przedsięwziętych przez instytucje zarówno polskie jak i belgijskie, takich jak: Instytut Polski, Wolny Uniwersytet w Brukseli, Międzynarodowy Dom Literatur, Centrum Sztuk Pięknych, a także Dom Sztuk Performatywnych.

Należy również zwrócić uwagę na wyjątkową sytuację stolicy Belgii jako siedziby i centrum Unii Europejskiej. Sytuacja ta dodatkowo wpływa na odbiór literatury polskiej, gdyż europejskie inicjatywy, takie jak: roczny Międzynarodowy Festiwal Poetycki „Transpoésie”, Europejska Nagroda Literacka czy Międzynarodowy Festiwal Dziedzictwa Narodowego

* FNRS – Université Libre de Bruxelles.

„Europalia” poświęcony Polsce, który odbył się w roku 2001, przyczyniają się do rozpowszechnienia literatury polskiej.

Co więcej, do czytelników literatury polskiej w Belgii należą również Polacy zamieszkali w Brukseli i pracujący w instytucjach europejskich. Odbiorcami literatury polskiej w Belgii są zatem także osoby czytające w języku polskim.

Last but not least, Wolny Uniwersytet w Brukseli – jedyny uniwersytet proponujący pełne studia polonistyczne w Belgii frankofońskiej, gdzie wykładały znane postacie, takie jak: Joachim Lelewel, Claude Backvis, Marian Pankowski czy Alain van Crugten – odgrywa znaczącą rolę w rozpowszechnianiu literatury polskiej.

2. Czy – w Państwa odbiorze – akt lektury dzieł literatury polskiej ma jakąś specyfikę, wymaga odrębnych kompetencji, różni się od lektury dzieł literatury rodzimej?

Czytanie dzieł literatury polskiej może wymagać od zagranicznego czytelnika podstawowej znajomości historyczno-społecznej specyfiki kraju, gdyż wątki i tematy podjęte przez polskich autorów nierzadko nawiązują do realiów czy historii Polski. Dlatego też dzieła mocno nacechowane odniesieniami do rzeczywistości polskiej często stanowią wyzwanie dla tłumacza.

3. Jakie konwencje literackie, tematy, konkretne dzieła literatury polskiej są (albo mogą być) dla odbiorcy z Państwa kręgu językowego i kulturowego wyjątkowo istotne?

Wciąż budzi żywe zainteresowanie – i to wśród czytelników, jak i belgijskich studentów polonistyki – kwestia cenzury i zaangażowania pisarzy: jednym słowem sposób, w jaki o polskim systemie polityczno-społecznym podczas komunizmu polscy autorzy mogli „pisać nie pisząc” bezpośrednio, jak to ujął Mariusz Szczygieł.

4. Jakie dzieła literatury polskiej są dla Państwa osobiście szczególnie interesujące, stanowią wyjątkowe wyzwanie?

Szczególne zainteresowanie belgijskiego odbiorcy budzi polski reportaż literacki. Polskimi „bestsellerami” belgijskich księgarń są książki Ryszarda Kapuścińskiego. Literatura faktu i reportaż cieszą się dużym zainteresowaniem wśród czytelników francuskojęzycznych, o czym świadczy antologia reportażu wydana w 2005 roku przez wydawnictwo Noir sur Blanc oraz wydarzenie „Raconter le réel” („Opowiadać rzeczywistość”), które zgromadziło na początku grudnia 2015 roku reporterów polskich i belgijskich przy okrągłym stole oraz podczas warsztatów pisarskich.

5. Czy w ostatnim ćwierćwieczu zmieniła się popularność literatury polskiej w Państwa kraju (zarówno wśród masowego odbiorcy, jak i w kręgach akademickich)?

Podobnie jak recepcja innych dziedzin sztuki, recepcja literatury polskiej ostatniego ćwierćwiecza jest związana z historią Polski. W kręgach akademickich coraz liczniejsi badacze zajmują się literaturą polską po 1989 roku oraz jej porównaniem z literaturami innych byłych satelitarnych krajów radzieckich.

6. Jakie dzieła literatury polskiej zostały przetłumaczone w Państwa kraju?

Pomimo istnienia belgijskich tłumaczy, jak na przykład Alaina van Crugtena (tłumacz dramatów zebranych Witkiewicza), polska literatura, podobnie jak rodzima literatura frankofońska, nie jest wydawana w Belgii, gdzie wydawnictw jest w ogóle mało. Wydawnictwa polskich dzieł w tłumaczeniu francuskim znajdują się we Francji i w Szwajcarii.

Tłumaczenia francuskojęzyczne są stosunkowo liczne. W języku francuskim została opublikowana klasyka literatury polskiej, jak i literatura najnowsza, począwszy od Mickiewicza i Reymonta, przez Chwina i Tokarczuk, po Masłowską.

STRESZCZENIE

W odpowiedzi na pytania ankiety belgijska badaczka mówi o specyfice odbioru literatury polskiej w jej kraju, zwłaszcza zaś w stolicy. Zwraca uwagę na inicjatywy służące popularyzacji polskiej kultury podejmowane przez takie instytucje, jak np. Instytut Polski, Wolny Uniwersytet w Brukseli. Mówi również o specyfice studiów polonistycznych w Belgii i zainteresowaniu studentów np. zagadnieniem cenzury.

Słowa kluczowe

recepcja literatury polskiej w Belgii, tłumaczenia, studia polonistyczne w Belgii

SUMMARY

Responding to the questionnaire, the researcher discusses the reception of Polish literature in Belgium, especially in the capital. She lists initiatives aimed at popularising Polish culture undertaken by such institutions as the Polish Institute or the Free University in Brussels. She also discusses the characteristics of Polish Studies in Belgium and students' interests in various issues, such as censorship.

Keywords

reception of Polish literature in Belgium, translation, Polish Studies in Belgium